

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Conversatione Apostolica - A Curatoribus Animarum piè & fructuosè instituenda ; Complectens varios & solidos modos juvandi & consolandi diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè aegras & captivas ...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1680

§. 3. Quomodo utiliter occupandi sint Captivi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49274)

180 *De Captivorum Confortatione Apostolica.*
fero, devotissiméque precor, ut eadem in debito
satisfactionem clementer suscipere, & sicut passim
Filij tui confortem me esse voluisti, ita & quod
quondam confortem efficere digneris. Per eum
Christum Dominum nostrum, Amen.

O Sanctissima Mater mea MARIA, O Sanctissima
Custos, O Sancte, cujus nomen indigno gero, O
Pauline, & Leonarde Captivorum misericordissimi
Patroni, O omnes Sancti, quotquot olim captivi
propter DEUM extitistis, ceterique Patroni misericorditer
intercedite, quæso, pro me, gratiamque à DEO
obtinete, ut juxta exemplum vestrum captivitatem
meam, aliisque tribulationes cum debita patientia
charitate, quamdiu Deo visum fuerit, supportetis
tandem in æterna gloria vobis associari merear, Amen.

Fidelium animæ per misericordiam DEI recedant
scant in pace, & pro me, aliisque Peccatoribus
intercedant.

§. III.

Quomodo utiliter occupandi sint Captivi.

I. Cùm sapienter suaserit S. Hieronymus epist. 4. *Aliquid operis, ut te semper Diabolus inveniat occupatum;* nec minus veraciter dixerit Cassianus l. 1. c. 10. *infirmum*
hanc ab antiquis Ægypti Patribus sancitam esse sententiam
operantem hominem dæmone uno pulsari, otiosum vero
innumeris spiritibus impugnari; merito ex primarijs
rij circa Captivum curis ea etiam esse debet, ut, quantum
personæ, locique circumstantias licuerit, utiliter semper
occupatum teneat, & hac ratione plurimis tentationibus
culisque eripiat. Triplicis autem potissimum generis
pationes reperio, quæ ejusmodi Captivis præscribi possunt
eas videlicet ipsas, quas olim Angelus S. Antonio cre
studium concipienti ostenderit, dum interdum manibus
borare, interdum orare, interdum legere, aut cibum

conspicuum est, quæ ipsæ etiam captivis commendari videntur posse.

II. Primò ergò, si fieri possit, ei laborem manuum commendet, maxime, si artem aliquam nòset, quæ nullo instrumentorum apparatu indigeret, & ex qua lucellum aliquod pro solatio, subsidiòque captare posset. Quòd si verò talem artem non nòrit, possit autem familiam Custodis carceris in rebus ad domesticum obsequium & victum pertinentibus, saltem vâ carceris clausurâ, juvare, utiliter omnino ei suadebitur, ut, si quidem personæ dignitas non obstet, ejusmodi laborem fallendi orij, & charitatis, humilitatisque exercendæ gratiâ interdum suscipiat. Quia tamen rarior ejusmodi occasio se apud Captivos offert, ideo

III. Secundò eidem, si legere didicerit, lectionem libri cujusdam spiritualis suadere poterit, & talis maximè, qui ipsum solatio afficere, atque ad patientiæ, constantiæque imitationem excitare possit. Quales esse exempli gratia possunt Vita Christi ab Adamo Walasser conscripta, Vitæ Sanctorum à Surio & aliis collectæ, Liber Genealogiæ Christi vel B. Virginis (germanicè *das Stammenbuch*) Ars semper gaudendi ab Alphonso Antonio de Sarasa composita, Heliotropium, Gymnasium patientiæ, Æternitas, cœlum, aut Rogus damnatorum P. Hieremiæ Drexelij, Pædagogus Christianus in secunda præcipuè parte, Trostbrunn P. Georgij Vogleri, Hausapotec D. Georgij Pistorij, & similes. Ad eundem finem etiam servire possunt libri aliqui varias Sanctorum Martyrum effigies, eorumque Martyria repræsentantes; quales quidem libros expediret sumptibus Magistratus, vel certè privatarum quarundam personarum elemosynâ coemptos in publica custodia asservari, aut saltem ab ipso Operario domi suæ in hunc usum paratos haberi, & tantò libentiùs Captivis commodari, quanto majus illi ex tali lectione solatium, fructumque sperare meritò possunt.

IV. Quia verò multi omninò legere non sciunt, aut certè ob carceris obscuritatem non possunt, ideo tertia, eaque omnibus communis occupatio superest, ipsa scilicet oratio, quæ tantò efficacius Captivis commendari debet, quanto majorem habent causam, divinam sibi Clementiam propitiandi, auxiliùmque ad fortiter perferendas captivitatis calamitates

mitates implorandi. Porro etsi non ignorem, varios tamen & exercitia orandi à variis Authoribus præscribi, unum tamen in ijs usurpandis sequentes tres regulas observare cenſeo. 1. Ut certæ aliquæ preces, aliâque pietatis exercitia ad præſentem ſtatum magis accommodata eligantur, & quotidie ſingulari cum diligentia ac devotione perſolvantur. 2. Ut illæ preces præ alijs aſſumantur, & frequenter, quæ ab Eccleſia approbatæ, atque ab eadem conſervatæ ſunt, quales ſunt Oratio Dominica, Salutatio Angelica, Symbolum Apoſtolorum, aut Nicænum, aut S. Athanaſij, Pſalmodia Sacra, Antiphonæ B. Virginis, Cantica, Litaniæ, Corollæ precatoriæ &c. 3. Ut doceantur captivi, quâ ratione etiam ipſi mentem per jaculatorias & ſuſpiria elevare, & tum ſe adverſus diabolicas ſuggerentias, tum ad exemplum Davidis os ſuum aperire, & ſpiritus que ſolarij & confortationis attrahere poſſint. In quibus tamen omnibus ſuadendis magnopere cavere debet Operarius discretionis limites transgrediens plus æquo oneretur, & fastidium creans efficiat, ut anima ipſius ſaturari incipiat favum ſuaviſſimum ſpiritualium horum exercitiorum.

V. Cæterùm ut ſciat Operarius, quæ præcipuè exercitiorum pietatis ſuadere debeat, ego ſequentia potiſſimùm ſuadere cenſerem. 1. Ut, ubi manè evigilaverit, mox principium à devota oratione auſpicetur, & primarios tres virtutum ſtatus eliciat, gratitudinis ſcilicet pro nocturna cuſtodia, &que beneficijs: contritionis ob peccata tum illâ nocte, tum aliàs commiſſa: & intentionis bonæ, quâ opera illius Deo ac SS. Patronis ſuis conſecret. Etsi verò praxis hæc huius precationis cuius ſit libera, hæc tamen, quæ ſemper ſimplicioribus, & in oratione frequentanda minùs exercitijs hominibus accommodatiſſima, ideòque maximè commendanda videtur, ut ſcilicet, ubi è lecto surrexerint, pedibus flexis Crucem majorem forment, dicântque:

Benedictio DEI omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

Benedictio Domini mei JESU CHRISTI, & ſanctiſſimæ Matris ejus, & S. Joſephi.

Benedictio SS. Patronorum meorum, Sanctorum hujus diei, & omnium Electorum suorum descendat super me, & maneat semper.

Postea verò, ubi vestes induerit, hæc suspiria subjungat supra dictos tres actus continentia.

Benedicta sit sacrosancta Trinitas, & omnes Cœlites, quibus summas ago gratias pro omnibus beneficiis hæc nocte, & aliàs exhibitis.

Benedicta sit Sacrosancta Trinitas, & omnes Cœlites, quorum amore doleo ex corde de omnibus peccatis hac nocte & aliàs commissis, firmissimèque statuo, deinceps ea diligentissimè cavere.

Benedicta sit Sacrosancta Trinitas, & omnes Cœlites, ad quorum honorem offero omnes cogitationes, verba, & opera hodie perficienda, ut defunctis profint ad requiem, mihi autem & viventibus ad gratiam ac vitam sempiternam, Amen.

Quòd si hæc suspiria (quæ non est necesse formalibus his verbis concipi) servare vel elicere non possit, saltem ter *Pater & Ave* ad eundem finem reciret. 2. His precibus peractis similiter valde *Litaniæ Omnium Sanctorum* jungerentur, ut desideratam propitiationis divinæ gratiam multiplicatis *Intercessoribus* tantò faciliùs, efficaciusque obtineat. Post quas *Litaniæ* lectioni spirituali, vel labori manuali vacare possit. 3. Et si *SS. Missæ* sacrificio adesse præsens corporaliter non possit, ut tamen eidem spiritualiter intersit, omnino suadendum est; unde docendus erit, quâ ratione audito ad *Missam* pulsu se gerere, & fructus tam copiosi ipse quoque participem se facere possit. Quem in finem libelli quidam *preparatorij* pro singulis *Missæ* partibus aptas orationes & affectus suggerentes non parùm servient. 4. Valde etiam consultum est, ut pro felici morte obtinenda singulis horis *Salutationem Angelicam* recitare assuecat, quibus non incongruè sequentem aspirationem subjungeret:

O Domine JESU CHRISTE, propitius esto mihi
maximo peccatori, nunc & in hora mortis mea,
da mihi patientiam in tribulatione mea, pro qua
pro omnibus beneficijs hâc horâ & per totam vitam
acceptis gratias tibi, quàm possum, maximas ago.

Aliqui suadent, ut ad refricandam sanctissimæ Passio-
Christi memoriam singulis horis mysteriũ illud, quod e-
rà peractum creditur, inseratur dicendo v. g. horâ quartâ
turinâ: *Ave MARIA &c. IESVS pro me ter à pro-
discipulo negatus, in cuius honorem & unionem opte-
digneris omnia opera mea hâc horâ facienda: & tum*
li modo ad alias horas aliud mysterium, inserendo v. g. pro-
ra quinta IESVS pro nobis apud Pilatum falsò accusatus
sexta ad Herodem missus. Pro septima Barrabæ postpositus
Pro octava pro nobis flagellatus. Pro nona spinis coronatus
Pro decima ad mortem damnatus. Pro undecima crucem
julans. Pro duodecima crucifixus. Pro prima te Joannem
Joannem tibi commendans. Pro secunda felle & aceto pos-
tus. Pro tertia mortuus. Pro quarta de cruce depositus. Pro
quinta sepultus. Pro sexta discipulis pedes lavans. Pro septima
ma Sacrosanctum Corpus & Sanguinem discipulis distribu-
ens. Pro octava agoniam passus. Pro nona à Juda traditus
Pro decima à Judæis captus. Pro undecima à Discipulis
relictus. Pro duodecima ad Annam ductus. Pro prima apud
Caipham colaphizatus. Pro secunda durissima per noctem
perpeffus. Pro tertia vigilans & orans. Circa quas tamen
ras notant, non esse tam anxie curandum, ut suo quodque
mysterium tempore recolatur (id enim per noctem moraliter
xi vix possit) sed sufficere, si illâ horâ, quæ auditur, mysterium
illi conveniens recolatur, reliqua autem quæ omissa sunt,
omittenda prævidentur, simul eâ horâ, quæ proxima est om-
sis, cum mysterio tunc recolendo recolantur. Hunc, inquam,
modum aliqui non modicum solatium Captivis allatum
putant, eò quòd *nihil adeò durum sit, teste S. Gregorio in Epistola
revocetur. Verumtamen quia ob mysteriorum multitudinem
non tam faciliè ab omnibus capi potest, non nisi cum magno*
confidit

consideratione proponendus, & ut facilius capiatur, etiam scripto tradendus est. Post meridiem Litanias de SS. Patronis Captivorum non incommodè recitaret, eò quòd horum Sanctorum Patrocinium tantò ferventiùs implorandum videatur, quantò illi ex concepta erga captivos misericordia propiores sunt ad illis succurrendum. Sic autem se habent illæ Litanie.

KYrie eleison, Christe eleison,
KYrie eleison,

Christe audi nos, Christe exaudi nos.
Pater de cælis DEUS. Misereere nobis.

Fili Redemptor Mundi DEUS.

Spiritus Sancte DEUS.

Sancta Trinitas unus DEUS.

JESU pro nobis à Judæis comprehense.
Misereere nobis.

JESU vinculis constrictæ.

JESU in carcerem coniectæ.

JESU ad morrem damnate.

JESU ad montem Calvarie eductæ.

JESU pro nobis crucifixæ.

S. MARIA Consolatrix Captivorum.

Ora pro nobis.

Omnes SS. Angeli Captivorum Custodes.

Orate pro nobis.

S. Petre è carcere liberate. Ora pro nobis.

S. Paule in carceribus abundantiùs detente.

S. Pauline.

S. Leonarde.

S. Petre Nelasce.

S. Raymunde Nonnate.

Omnes Sancti, qui unquam in carcere fuistis.

Omnes Sancti ad mortem damnati.

Omnes Sancti Martyrio affecti.

Propitius esto. Parce nobis, Domine.

Propitius esto. Exaudi nos Domine.

Ab omni pusillanimitate. Libera nos Domine.

Ab omni impatientia.

Ab omni tristitia.

A morte perpetua.

Per captivitatem tuam.

Per accusationem tuam.

Per flagellationem tuam.

Per coronationem tuam.

Per damnationem tuam.

Per crucem & passionem tuam.

Per ignominiosam mortem tuam.

Per SS. Vulnera tua.

Peccatores. Te rogamus, audi nos.

Vt nobis parcas.

Vt ad veram pœnitentiam nos perducere digneris.

Vt veram omnibus Captivis patientiam largiri digneris.

Vt omnes Captivos consolari & confortare digneris.

Vt omnes Captivos in libertatem asserere digneris.

Vt omnes Captivos à mortis sententia liberare digneris.

Vt omnes animas Defunctorum è Purgatorij carcere educere digneris.

Vt nos exaudire digneris.

Agnus DEI, qui tollis peccata mundi.

Parce nobis,

Exaudi nos, Domine.

Miserere nobis.

✠. Orate pro nobis Sancti Patroni.

✠. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus.

Omnipotens sempiterne DEUS, qui sanctos

tronos nostros mirabili in Captivos charitate ac misericordia decorasti; te supplices exoramus, ut eorum meritis & precibus à vinculis & captivitate nostra liberati, liberis tibi mentibus servire valeamus. Per Christum Dominum, Amen.

6. Etiam Psalmi Poenitentiales ut quotidie à Captivis recitentur, summopere suadendum est, S. Augustini exemplo, qui sub extremi morbi tempus, quando in lecto suo captivus quasi tenebatur, eosdem grandioribus literis descriptos ad lecti parietes affigi jusserat, ut eorum quotidiana recitatione tantò facilius divinam Justitiam sibi conciliaret, atque ad beatam mortem disponeret. 7. Corona quoque B. Virginis tantò religiosius & ferventiùs quotidie percurrenda est, quanto majorem ex hac recitatione consolationem, opemque sperare potest. 8. Antequam somnum capere velit, ejusdem Sanctissimæ Virginis Litanias Lauretanæ pro felici morte à fidelibus dici solitas & ipse devotè recitet, eique consuetam conscientie suæ discussionem subjungens, consuetis precibus sese ad somnum capiendum accingat.

VI. Atque hæc videlicet preces ordinariè recitandæ videntur; quibus tamen non obstantibus, poterunt Captivis aliis adhuc libelli precatorij (quales præcipuè esse possunt *Der Trostbrunn P. Vogleri, Paradisus animæ, Liber precatorius S. Gertrudis, Thesaurus Precum*) offerri, ex quibus pro libitu suo varias preces seligere, & pro solatio suo recitare queant.

VII. Quòd si verò Captivus legere non posset, tum firmandum illi erit, ut rosarij recitatione crebriore defectum hunc suppleat, cumque in finem integrum quotidie Psalterium in tres partes distinctum tribus diversis temporibus devotè recitet. Sed & alium Dominicæ Orationis & Salutationis Angelicæ numerum ad honorem SS. Vulnerum, SS. Patronorum, quatuordecim Auxiliatorum (nempe SS. Georgij, Viti, Blasij, Dionysij, Erasmi, Panthaleonis, Cyriaci, Christophori, Achatij, Eustachij, Ægidij, Catharinæ, Margarethæ, Barbaræ, quos proinde post nomen *MARIÆ* in salutatione Angelica nominare potest) aut septem Asylorum, quæ sunt SS. Trinitas, Christus in SS. Euchristia existens, Christus in cruce passus, beatissima Virgo, omnes Angelici Spiritus, omnes reliqui San-

cti,

Et, Animæ in Purgatorio detentæ (nam & hæc probabili
pro nobis orant) aut alios similes ob fines pro sua devotione
percurrendum sibi seligere poterit.

VIII. Denique pro jaculatoris tesserijs & suspirijs, quibus
interdum seipsum excitet, mentemque ad Deum elevet, in
quentes ei versiculi servire possunt.

Pater mi, si possibile est, transeat Calix iste à me
verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat.

Ego quidem justè hæc patior, Dominus autem
quid fecit.

Domine, ne memineris iniquitatum mearum
tiquarum, sed citò anticipent me misericordiarum tua

Adjuva nos DEUS salutaris noster, & propter glo
riam nominis tui libera nos, & propitius esto peccatis
nostris propter nomen tuum.

Miserere mei DEVS secundùm magnam misericordi
am tuam.

Fiat misericordia tua super nos, quemadmodum
speravimus in te.

Tribulatio & angustia invenerunt me, mandatum
tuum meditatio mea est.

Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen
Domini benedictum.

Absit mihi gloria, nisi in cruce Domini mei
SU CHRISTI.

Domine, in flagella tua paratus sum, & dolor meus
in conspectu tuo semper.

Mihi autem adhærere DEO bonum est, & ponere
in Domino DEO spem meam.

Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis,
& sciens sperantes in se.

Sub tuum præsidium confugimus, Sancta DEI Genitrix,
nostras deprecationes ne despicias in necessitate

rati bus nostris, sed à periculis cunãtis libera nos semper Virgo gloriosa & benedicta.

Miseremini mei, miseremini mei saltem vos Patroni mei, quia manus Domini tetigit me.

O S. Angele Custos, defende me tuo Patrocinio, ne succumbam in rigoroso iudicio.

§. IV.

Quomodo contra tentationes muniendi
sint Captivi.

Duplicis generis tentationes occurrere possunt Captivis, quarum priores sunt ipsis cum agris & aliis afflictis communes (quales sunt tentationes contra fidem, diffidentiam & desperationis, timoris vitæ amittendæ, aut possessorum bonorum, sollicitudinis de Uxore & Liberis, impatientiæ, & metus Purgatorij, de quibus sequenti in capite fusiùs agetur) posteriores solis ipsis Captivis propriæ sunt, de quibus hoc loco breviter ostendetur, quâ ratione Operarius eosdem adversus eiusmodi tentationes muniere debeat.

II. Prima itaque tentatio ex solitudinis & inclusionis molestia oritur, quæ ipsi præcipuè gravis admodum accidit, qui majori priùs libertate, licentiâque sunt usi. Contra quam sic muniat. 1. Revocet illis in memoriam commune illud proverbium, quo dici solet: *Anima magis est, ubi amat, quam ubi animat*: hortetur proinde, ut in Paradisum caelestem mente se conferant, & sic carceris molestias non sentiant, prout olim SS. Martyres fecerant, de quibus dicebatur: *Cyus in nervo, animus in celo*. 2. Hortetur, ut in invocatione Sanctorum per varias preces, & lectione librorum spiritualium se instanter exercent; sic enim fore, ut cum veritate dicere possint: Nunquam minùs solus fui, quam cum solus fui. 3. Considerare eos jubeat, quàm multi Sancti, se ultro in angustas cellulas propter DEUM, & animæ salutem incluserint, totamque propemodum vitam ibidem transegerint. Quot etiam hodie nobilissimæ, divitissimæ, & tenerriam Virgines se ultro in perpetua claustra includi sinant, & pro summo DEI favore ac beneficio agnoscant. Dicat proin ad Captivos: *Potuerunt isti, & istæ, & vos non poteritis?* 4. Ostendat illis, quàm